

دشواری‌های معیشتی، شکاف‌های اجتماعی و اواخر آسیب‌های جنگ روی شانه‌های همه‌ی ما سنگینی می‌کند. کافی است فقط به همین چندسال اخیر از ۱۴۰۱ به این سو نگاه کنیم و ببینیم جامعه تئاتر در کنار دیگر اقشار و اصناف چه بحران‌هایی تجربه کرده است. اتفاقات سپری شده به همان شکل که در تصمیم‌ها و روندهای زیستی مردم اثر گذاشتند، روند تمرین‌های «گزارش لیر» را هم تحت تأثیر قرار داده است.

این کارگردان با تأکید براینکه که تئاتر اساساً یک پدیده‌ی مکان‌مند و زمان‌مند است، اضافه کرد: به همین دلیل تصمیم‌های تئاتر هم باید به فراخور وضعیت امکان تغییر داشته باشد. شاید در شرایطی که جامعه فشار اقتصادی را تجربه می‌کند و با مسائل اجتماعی متعدد مواجه است، یکی از کارکردهای تئاتر ایجاد فضای گفت‌وگو و تجربه زیست مشترک باشد. برای مثال من خیلی علاقه داشتم در شرایط و جامعه‌ای زندگی می‌کردیم که تئاتر هنگام جنگ هم روی صحنه می‌رفت و تا جای ممکن متوقف نمی‌شد؛ نه این‌که با کوچک‌ترین بهانه‌ای، اولین ایده بشود تعطیل کردن تئاتر. بیا بید تصور کنیم که امکان اجرای تئاتر در زمان جنگ ۴۰ روزه وجود داشت، به این ترتیب مردم جای آن‌که تنها در خانه اضطراب بکشند، حداقل برای دقایقی حضور کنار یکدیگر را تجربه می‌کردند. شاید شرایط متفاوتی پدید می‌آمد.

او با تأکید براین‌که منظورش بی‌اعتنایی تئاتر نسبت به اضطراب‌ها، نگرانی‌ها و دغدغه‌های مردم نیست، ادامه داد: اتفاقاً برعکس، تئاتر می‌تواند امکانی به‌وجود بیاورد که ما اضطراب و غم و شادی را کنار هم تجربه کنیم. اصلاً قرار نیست تئاتر شکاف‌های جامعه را پنهان یا اختلاف نظر را برطرف کند، ولی می‌تواند به‌جای تشدید واگرایی، امکان گفت‌وگو و هم‌گرایی به‌وجود بیاورد. امیدوارم حداقل یک بار بعد از سال‌ها ایده‌هایی از این دست که خیلی ساده و سریع به ذهن هر آدمی می‌رسد را کنار بگذاریم و به تعطیل کردن تئاتر فکر نکنیم. ما در دوران جنگ ۸ ساله و زیر موشک‌باران هم تجربه اجرای نمایش داشته‌ایم که اتفاقاً با استقبال مردم مواجه می‌شد.

نیک آبادی در پایان با اشاره به شروع روند دریافت مجوزهای لازم برای اجرای «گزارش لیر»، اضافه کرد: اخبار منفی همچنان وجود دارد و مردم نگران آینده کشور و شرایط سیاسی اقتصادی هستند. امیدوارم دیگر شاهد وقایع ناراحت‌کننده منجر به تعطیلی و توقف تئاتر نباشیم و اجرای «گزارش لیر» که یک گروه بزرگ با تمام مصائب و مسائل آن را ساخته‌اند، بالاخره به صحنه بیاید و در سالن تئاتر با مخاطبان گفت‌وگو کند. /ایسنا

ما یک عنوان تئریتی یا یک معادل واژه انگلیسی نیست، بلکه بخشی از منطق اجرایی است. گزارش قرار است چیزی را ثبت و ضبط کند ولی همواره با حذف و اضافه تصمیم می‌گیرد که ما با زاویه خاصی از یک پدیده مواجه شویم. بنابراین «گزارش لیر» قرار نیست یک تصویر قطعی و نهایی به مخاطب ارائه دهد، ما سعی می‌کنیم با جهان پیرامون لیر مواجه شویم و علاقه نداریم مخاطب در اجرا یک حقیقت قطعی ببیند.

وی با بیان این‌که «گزارش لیر» قرار بود بهمن سال ۱۴۰۴ در سالن اصلی مجموعه تئاتر شهر روی صحنه برود، یادآوری کرد: حتی تأییدهای اولیه برای اجرا در سالن اصلی هم انجام شده بود که ناآرامی‌های دی ماه پیش آمد و سپس شروع جنگ دوباره همه چیز را به تعویق انداخت. با این حال، این وقفه‌ها برای ما به معنای کنار گذاشتن کار نبود و فرایند تولید از اردیبهشت و خرداد امسال به شکل جدی شروع شد و با همراهی جمعی از بازیگران و عوامل حرفه‌ای که مستمر پای کار ایستاده‌اند، پیش رفت.

نیک‌آبادی اضافه کرد: از ابتدا علاوه بر تمرین‌های مستقیم با بازیگران، گفتگویی فشرده و طولانی مدت با دراماتورژ اجرا در جریان بود که هنوز ادامه دارد؛ همچنین از آنجا که مقوله‌ی رسانه و کارکرد ابزارهایی مانند دوربین و تصویر در این اجرا مهم است، جلسه‌های ایده‌پردازی و مشورتی با گروه‌های فنی و طراحی فضای تصویری از همان ابتدا جریان داشته و حالا مراحل نهایی را طی می‌کند.

کارگردان نمایش «درس بی‌پایان» با اشاره به تغییرات متن اجرا ظرف یک سال گذشته، به‌ویژه پس از شروع تمرین‌ها ادامه داد: دراماتورژ و نویسنده نمایشنامه همواره به صورت فشرده در تمرین‌ها حضور داشته و براساس روند تمرین، بخش‌هایی از صحنه‌ها را جابه‌جا یا بازنویسی کرده است. بنابراین متن در یک فرایند کاملاً زنده و پویا هم‌زمان با تمرین تغییر کرده که این روند همچنان ادامه دارد.

او افزود: در حال حاضر ساخت دکور، طراحی و دوخت لباس بازیگران، ضبط ویدئوها و غیره مراحل پایانی را سپری می‌کند و مشغول روتوش صحنه‌ها و ایجاد هماهنگی بین تمام اجزای اجرا هستیم. می‌توانم اینطور توضیح دهم که تمرین حقیقتاً خودش بخش مهمی از خلق اثر بوده است.

کارگردان نمایش «گزارش لیر» درباره نسبت تولید تئاتر با وضعیت عمومی جامعه نیز توضیح داد: نمی‌شود به ساختن تئاتر فکر کرد ولی شرایط عمومی جامعه را در نظر نگرفت؛ ما در سال‌هایی تئاتر کار می‌کنیم که فشار اقتصادی،

میلاد نیک‌آبادی که این روزها در تدارک اجرای نمایش «گزارش لیر» است، می‌گوید علاقه داشت در جامعه‌ای زندگی کنیم که تئاتر هنگام جنگ هم متوقف نشود، نه این‌که با کوچک‌ترین بهانه‌ای، اولین ایده تعطیلی تئاتر باشد.

این کارگردان با بیان اینکه پروژه‌ی «گزارش لیر» مدت زیادی است که در جریان است، درباره‌ی روند شکل‌گیری ایده این نمایش توضیح داد: ایده اولیه سال ۱۴۰۱ و بعد از اجرای «درس بی‌پایان» شکل گرفت؛ آن زمان به همراه بهزاد آقاجمالی چند پیشنهاد را بررسی کردیم و در نهایت ساختن اجرایی براساس نمایشنامه «شاه‌لیر» و ویلیام شکسپیر قطعی شد، اما وقایع شهریور آن سال، وضعیت را تغییر داد و ما هم ادامه کار را به زمان مناسب موکول کردیم. در نهایت سال گذشته بود که مراحل پیش‌تولید و انتخاب بازیگران شروع شد و به طور جدی وارد پروسه تمرین و آماده‌سازی شدیم.

کارگردان نمایش «مدّه، فصل دوم» درباره انتخاب نمایشنامه «شاه‌لیر» که تاکنون اجراهای متعددی از آن به صحنه رفته و در پاسخ به این‌که کدام ویژگی این نمایشنامه، او را به ساختن این اجرا ترغیب کرده است، گفت: چیزی که در «شاه‌لیر» همچنان برای من تازه و مساله‌ساز است، اتفاقاً برخلاف دیدگاه‌های مرسوم، داستان یک پادشاه سالخورده، تراژدی قدرت‌دربار یا فروپاشی خانواده نیست، بلکه سازوکارهایی در نمایشنامه شکسپیر است که براساس واقعیت و بازنمایی، گفتار و عمل، دیده شدن یا نشدن شکل می‌گیرد. لیر در همان آغاز نمایش تصمیم دارد حقیقت نوع رابطه را خود با دخترانش به‌واسطه یک موقعیت نمایشی در برابر دید دیگران به آزمون بگذارد. یعنی از یک فضای ناموجود (نمایش) برای پدیدار کردن یک حقیقت استفاده کند؛ این نقطه عزیمت ما برای مواجهه دوباره با متن بود.

او افزود: «گزارش لیر» تلاش نمی‌کند صرفاً یک بازخوانی معاصر از «شاه‌لیر» ارائه دهد یا آن را به زمان دیگری منتقل کند. مساله این است که اگر با نمایشنامه و شخصیت از پیش تفسیر شده‌اش که بارها به صحنه رفته، به‌عنوان یک وضعیت مواجه شویم چه اتفاقی رخ می‌دهد؟ در نتیجه ما از متن شکسپیر فاصله می‌گیریم، اما این به معنای کنار گذاشتن آن نیست، بلکه می‌خواهیم ببینیم چه ویژگی‌هایی در اثر همچنان قابلیت ایجاد پرسش دارد. برای ما تئاتر «یکالته‌ی اجرا» هم دقیقاً از همین نقطه شکل گرفت، از آگاهی نسبت به این‌که آنچه روی صحنه دیده می‌شود، یک واقعیت بدون واسطه نیست، بلکه طی فرایند تمرینی و گزینش شده با دستکاری به صحنه آمده است.

نیک‌آبادی همچنین درباره عنوان این نمایش گفت: کلمه‌ی گزارش برای

کاش به توقف تئاتر

فکر نکنیم

گفت‌وگو با
میلاد نیک‌آبادی
کارگردان تئاتر

